ACHTERGROND

Hoe klinkt protest tegen Trump en Gaza-oorlog op North Sea Jazz? 'Ik denk dat we steeds meer wilde jazz horen'

North Sea Jazz Op popfestivals en -podia spreken artiesten zich steeds luider uit tegen radicaal rechts en de genocide in Gaza. Op North Sea Jazz is dat minder te verwachten, afgaande op de wat stille jazzscene tot nu toe. Of klinkt protest bij jazz gewoon anders?

Leendert van der Valk
8 juli 2025 om 16:54 • Leestijd 4 minuten

Luisteren Leeslijst

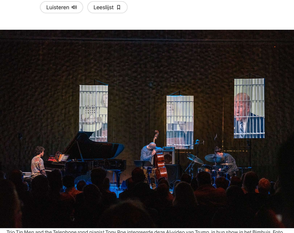

Trio Tin Men and the Telephone rond pianist Tony Roe integreerde deze Al-video van Trump, in hun show in het Bimhuis. Foto Dorsine Manietje

Trump zit in de gevangenis. „De beste president die we ooit hebben gehad. Het is ongeloofelijk. Nu hebben ze me opgesloten." Op de (nepvideo) is te zien hoe hij klaagt vanachter de tralies. Hij snapt niet hoe het kan, na alles wat hij heeft gedaan voor Amerika, voor de wereld. „Ik heb prachtig land in het Midden-Oosten vergaard, ik heb alle Arabieren laten verwijderen. Allemaal." En nu hebben ze hem in Guantanamo Bay gegooid. *„Can you believe it?* Het is een schande. Ze spelen de hele dag salsamuziek en jazz. Verschrikkelijk, vreselijk. Ik bedoel, wie doet zoiets?"

De Amsterdamse pianist Tony Roe (1979) integreerde deze AI-video van Trump, die in de toekomst spelt, eerder dit jaar in zijn show in het Bimhuis (een hit de Boy Edgarpris ontving. „Aan het einde van het fragment zegt Trump dat zijn vriend 'Bibi' (Netanyahu) in de cel naast hem zit. Die is ter dood veroordeeld en moet tot die tijd ook de hele dag naar jazz en salsa luisteren.

De video past in een traditie. Jazz is altijd verbonden geweest met verzet: tegen racisme en uitsluiting, voor burgerrechten. Hetzelfde geldt voor soul, blues en hiphop, verwante genres die komend weekend volop te horen zijn op North Sea Jazz Festival, waar ook Roe met zijn trio Tin Men and the Telephone speelt. Voorgaande edities traden bijvoorbeeld veel artiesten op die een soundtrack leveden voor de massale Black Lives Matter-protesten van 2020 en twee jaar geleden stond het Nederlands koloniaal verleden centraal, met ook een duidelijk geëngageerde boodschap.

Jazz is altijd verbonden geweest met verzet: tegen racisme en uitsluiting, voor burgerrechten

Op popfestivals als Glastonbury, Best Kept Secret en Down the Rabbit Hole klinkt dit jaar de pro-Palestijnse en anti-radicaal-rechtse boodschap steeds luider vanaf de podia. Muzikanten spreken zich uit, verschillende artiesten trokken zich ook terug van Zwarte Cross vanwege de banden tussen hedgefonds KKR en de staat Israël. De programmering van een aantal muzikanten op North Sea Jazz geeft aanleiding om ook daar statements te verwachten, maar in vergelijking met de pop lijkt het deze ronde toch wat stilletjes in de jazzscene. Of klinkt jazzverzet anders, kleurt het protest de dissonante noten?

Zeldzaam uitgesproken

De Amerikaanse dichteres en muzikant Aja Monet is een zeldzaam uitgesproken stem in de jazzscene. Volgens haar wordt het verzet onderschat. „Het protest is misschien minder zichtbaar in Europa dan tijdens Black Lives Matter, maar het is er wel. Je moet begrijpen dat we bij Trump een uitvergroting zien van de vooruitgang die we hebben gemaakt. Ik ben altijd bevreesd. Ik ben altijd nerveus als ik de grens overga, omdat we in een politiestaat wonen. Onder Trump is de repressie absoluut toegenomen, maar het is niet nieuw. Hetzelfde geldt voor de steun aan de oorlog in Gaza. Die was er ook onder Biden."

De Amerikaanse dichter en muzikant Aja Monet. Foto Fanny Chu

Zelf staat ze met haar poëzie in de traditie van spoken word-artiesten die muziek als vehikel voor hun geëngageerde woorden gebruiken. In haar nieuwe bundel *Portals Water* schrijft de zelfverklaarde 'blues poet' veel over migratie en protest. Ze is zeer actief bij manifestaties en burgerinitiatieven. „Maar ik wil meezelf geen activist noemen. Het is toch belachelijk dat je opeens een uitzondering bent zoals je je uitspreekt tegen onrecht. We moeten ons eerder afvragen waarom andere artiesten dat niet doen." Ze weet dat sommige muzikanten stiller zijn omdat ze zich zorgen om optredens te verliezen. „Veel mensen zijn progressief, totdat het om Palestina gaat."

In Nederland merkt pianist Tony Roe ook terughoudendheid in de jazzscene. „Ik ben daar best wel teleurgesteld in. Zeker gezien de geschiedenis van jazz en de burgerrechtenbeweging vraag ik me af waarom jazzmusici zo stil zijn. Het verbaast me, want in de pop zie je veel meer uitgesproken artiesten." Hij hoort van collega's dat er soms financiële overwegingen zijn. „Dat snap ik niet. Ik vind het onbegrijpelijk dat je je druk maakt om het verlies van een paar valgers terwijl er in Gaza genocide plaatsvindt met goedkeuring van onze regering."

Een van de weinigen die hij er, international, wel over hoort is drummer Antonio Sanchez, die ook op het festival staat. De Mexicaanse Sanchez bekritiseert Trumps uitspraken over *Latin Americans*. Roe: „Je ziet dat Sanchez er op social media op aangesproken wordt. Alsof hij zich als muzikant niet met politiek mag bemoeien. Maar politici gebruiken hun podium voor zoveel lelijke dingen. Wij hebben ook een platform, ik vind dat je verplicht bent dat te gebruiken."

Een mogelijke, niet ongegronde reden om stil te zijn, is angst. Roe weet dat muzikaal verzet consequenties kan hebben. Hij kon een tijdje niet optreden in Turkije omdat hij een liedje over Erdogan had gemaakt. „Ik denk ook niet dat ik voorlopig in Amerika zal optreden. Ik heb Trump inmiddels zo vaak online belachelijk gemaakt. ... als ze dat gaan opzoeken, weet ik niet of ik er wel in mag."

Ook Monet hoort angst om haar heen, omdat de repressie toeneemt zoals bij de No Kings-protesten in Amerikaanse steden de afgelopen maand, onder meer tegen uitzettingen van migranten. „Maar ik zie het zo: de regering grijpt naar steeds hardere maatregelen juist omdat het protest aanzwelt. Dit zijn stuiptrekkingen van een regime in het nauw. Artiesten en muziek kunnen helpen hij het aanvoren van dat protest. Daar betaal je een prijs voor, maar misschien is het niet erg als je een of twee optredens verliest."

Wilde jazz

Jazz is misschien een wat onhandige voorm van protest, omdat het vaak instrumentaal is. Monet heeft als dichteres de beschikking over taal en Roe gebruikt video's. Een van de meer geëngageerde projecten op North Sea Jazz is een herinterpretatie van drummer Terri Lyne Carrington van 'We Insist', het protestalbum van Max Roach uit 1960, ook een plaat die op vocalen leunt. Andere namen die in de programmering opvallen vanwege hun engagement zijn rapper BLK Odyssey en bijvoorbeeld de afrofuturistische band Mourning [A] BLKSTAR, die net als Monet de geschiedenis van de onderdrukking van zwarte Amerikanen koppelt aan het heden.

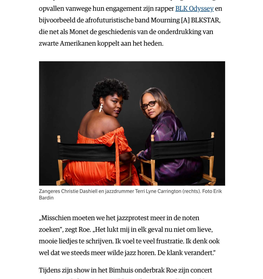

Zangeres Christie Dashiell en jazzdrummer Terri Lyne Carrington (rechts). Foto Erik Bardin

„Misschien moeten we het jazzprotest meer in de noten zoeken", zegt Roe. „Het lukt mij in elk geval nu niet om lieve, mooie liedjes te schrijven. Ik voel te veel frustratie. Ik denk ook wel dat we steeds meer wilde jazz horen. De klank verandert."

Tijdens zijn show in het Bimhuis onderbrak Roe zijn concert voor een telefoontje van Wilders, of tenminste diens AI-kloon. Die noemde jazz 'verschrikkelijke muziek'. „Het is chaotisch en past niet bij onze Nederlandse normen en waarden. Daarom kondig ik hierbij aan dat ik een motie zal indienen om jazz en andere vormen van gelmprovisserende muziek in dit land te verbieden. Jazz hoort thuis in gevangenissen en martelkampen." Uiteindelijk vraagt Al-Wilders: „Willen we nou meer of minder noten?". Daarna spreekt Roe verder met zijn band. Op het schermt loopt een teller van het aantal noten mee, die schiet al snel in de duizenden. De notenteller stopt bij 17.492, het aantal gedode kinderen in Gaza tot dat moment.

***Aja Monet**. Zaterdag 17.45-18.45 in Murray; **Tin Men & the Telephone**. Zondag 15.30-16.45 in Missouri; **Terri Lyne Carrington We Insist 2025!**. Zaterdag 18.15-19.30 in Madeira; **Antonio Sanchez/Bela Fleck/Edmar Castaneda**. Zaterdag 20.15-21.30 in Hudson; **Mourning [A] BlKSTAR**. Zondag 17.30-18.45 in Congo; **BLK Odyssy**. Zaterdag 22.45-23.45 in Darling*